

J.R.R. Tolkien

DE HOBBIT

J.R.R. Tolkien bij Boekerij:

De hobbit

IN DE BAN VAN DE RING

De reisgenoten

De twee torens

De terugkeer van de koning

De aanhangsels

De Silmarillion

Bilbo's laatste lied

Sprookjes en vertellingen

Nagelaten vertellingen

Roverandom

Brieven van de Kerstman

Geschriften van Midden-aarde

De avonturen van Tom Bombadil

De Smid van Groot Wolding

Meneer Blijleven

De kinderen van Húrin

De legende van Sigurd en Gudrún

Arthurs val

Beowulf

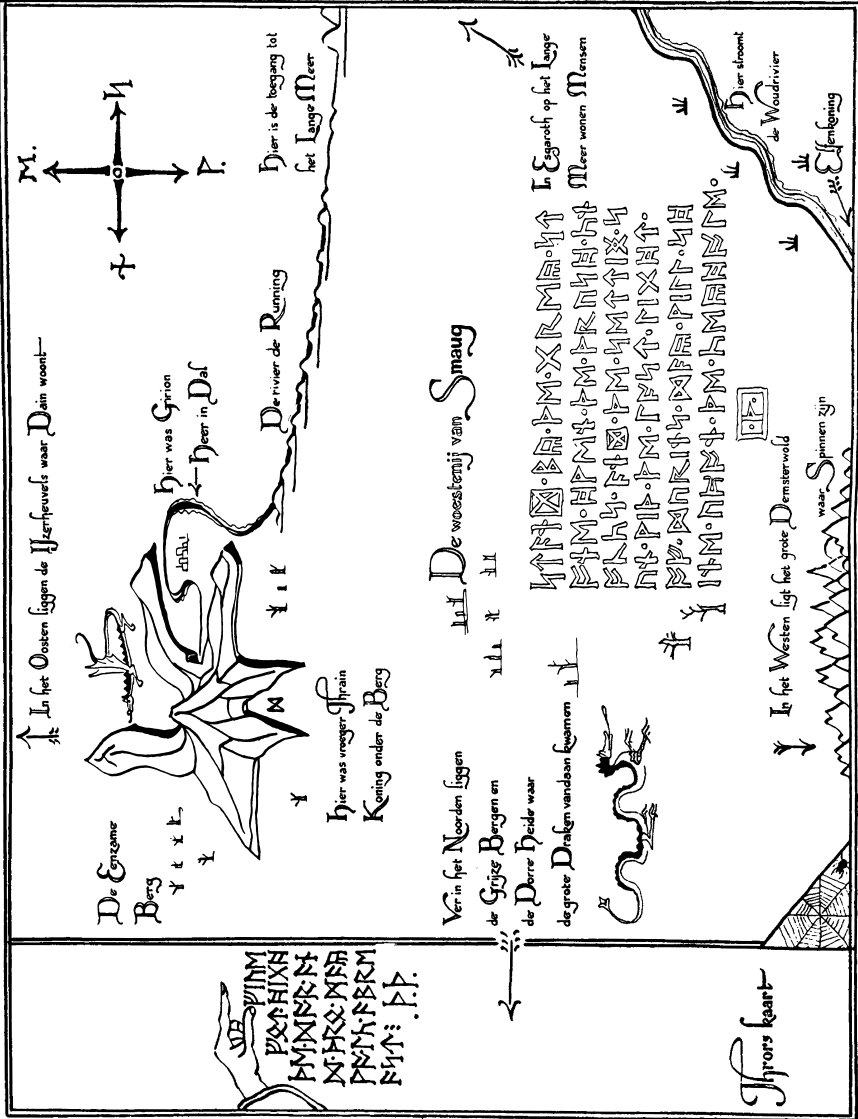
Het verhaal van Kullervo

Beren en Lúthien

De val van Gondolin

Inhoud

I	Een onverwacht gezelschap	11
II	Gebraden lamsvlees	33
III	Een korte rustpoos	47
IV	Over heuvel en onder heuvel	55
V	Raadsels in het donker	65
VI	Van de regen in de drup	83
VII	Vreemd onderdak	99
VIII	Vliegen en spinnen	121
IX	Vaten verkiezen de vrijheid	145
X	Een warm onthaal	159
XI	Op de drempel	169
XII	In het hol van de draak	177
XIII	Niet thuis	195
XIV	Vuur en water	205
XV	De wolken pakken zich samen	213
XVI	Een dief in de nacht	223
XVII	De wolken breken	229
XVIII	De terugreis	239
XIX	De laatste etappe	247

In het Oosten liggen de IJersfevers waar Dein woont—

De Engene
Berg

Y t x L.

hier was Grion
Hoor in Dal

De rivier de Running

Hier is de toegang tot
het Lange Meer

Hier was vroeger Ifrain
Koning onder de Berg

Ver in het Noorden liggen
de Grise Bergen en
de Dorre Heide waar
de grote Dragen vandaan kwamen

De woestini van Smaug

In Egnorah op het Lange
Meer wonen Mensen

Hors kaart

In het Westen ligt het grote Demster veld
waar Spinnen zijn

Hier draakt
de Woudrivier
de Ekenboring

ÞM·HFBBIT
 MR
 ÞMRM·FtD·BtKh·FXFt

Dit is een verhaal uit een ver verleden. De talen en lettertekens waren heel anders dan die van nu. Het Nederlands wordt gebruikt om die talen uit te drukken. Een opmerking: ork is geen Nederlands woord. Het komt op enkele plaatsen voor, maar het is meestal vertaald met aardman. Ork is de hobbitvorm van de naam die in die tijd aan deze schepselen werd gegeven, en heeft niets te maken met het woord 'ork(a)' voor zeedieren van de dolfinensoort.

Runen waren oude letters die oorspronkelijk werden gebruikt om op hout, steen of metaal te krassen of te snijden, en waren derhalve dun en hoekig. Ten tijde van dit verhaal gebruikten de dwergen ze regelmatig, vooral voor persoonlijke of geheime annalen. Hun runen worden in dit boek voorgesteld door Nederlandse runen die nog maar weinig mensen tegenwoordig kennen. Als de runen op Thrór's landkaart worden vergeleken met de omzettingen in moderne letters (op blz. 20 en 51) kan men achter het alfabet, aangepast aan het moderne Nederlands, komen en kan de bovenstaande titel ook in runen worden gelezen. Op de landkaart treft men alle normale runen aan behalve Ψ voor X. I en U worden gebruikt voor J en V. Er bestond geen rune voor Q (gebruik CW) en evenmin voor Z (de dwergenrune ʒ kan zo nodig worden gebruikt). Men zal echter merken dat er soms één rune in de plaats staat van twee moderne letters; *th*, *ng*, *ee*; andere runen van dezelfde soort (ʒ *ea* en ʒ *st*) werden soms ook gebruikt.

De geheime deur werd aangeduid met D ʒ . Van opzij wees een hand hiernaar, en eronder was geschreven:

ʒ(ŋM·ʒʒt·HIXN·ÞM·ʒʒR·FtD·ÞRʒ·ʒFʒ·ʒFtK·ʒBʒMʒt: ʒ.ʒ.

De laatste twee runen zijn de initialen van Thrór en Thraín.

De maanrunen die Elrond las, waren:

ካተኖተ ጳጳሱ የገዢው ስም ማሳሰቢያ ማድረግና ማረጋገጥ ማለት ነው።

Op de landkaart staan de streken van het kompas aangegeven in runen met het Oosten bovenaan, zoals gebruikelijk is op landkaarten van dwergen, en luiden dus, met de klok mee: O(ost), Z(uid), W(est), N(oord).

I. Een onverwacht gezelschap

In een hol onder de grond woonde een hobbit. Geen naar, smerig, nat hol, vol endjes wormen en een bedompte geur, maar ook geen droog, kaal, zanderig hol met niets erin om op te zitten of te eten: het was een hobbithol en dat betekent gemak.

Het had een volmaakt ronde deur als een patrijspoort, groen geschilderd, met een glimmende geelkoperen knop precies in het midden. De deur kwam uit op een buisvormige hal, als een tunnel: een bijzonder gerieflijke tunnel, met gelambriseerde muren en betegelde, met tapijten bedekte vloeren, voorzien van geboende stoelen, en een heleboel knoppen om hoeden en jassen aan op te hangen – de hobbit was dol op visite. De tunnel liep kronkelend verder en verder en ging een heel eind, maar niet helemaal recht, de flank van de heuvel in – De Heuvel, zoals iedereen mijlen in de omtrek hem noemde – en er kwamen veel kleine deuren op uit, eerst aan de ene kant en dan aan de andere. Trappen lopen was er voor de hobbit niet bij: slaapkamers, badkamers, kelders, provisiekamers (een heleboel), klerenkasten (hij had hele kamers alleen voor kleren), keukens, eetkamers, alle lagen op dezelfde verdieping en zoals gezegd, aan dezelfde gang. De beste kamers waren allemaal aan de linkerkant (als je binnenkwam), want dit waren de enige die ramen hadden: diepliggende ronde ramen die uitkeken op zijn tuin en de weiden daarachter, die schuin naar de rivier afliepen.

Deze hobbit was een zeer welgestelde hobbit, en zijn naam was Balings. De Balingsen hadden sinds hobbitheugenis in de buurt van De Heuvel gewoond en men beschouwde hen als zeer respectabel, niet alleen omdat de meesten van hen rijk waren, maar ook omdat ze nooit een avontuur beleefden of iets onverwachts deden; je wist bij voorbaat wat een Balings op welke vraag ook zou antwoorden, zonder dat je de moeite hoefde te nemen het hem te vragen. Dit is het verhaal van een Balings die wél een avontuur beleefde en tegen wil en dank volkomen onverwachte dingen deed en zei. Hij mag dan misschien het respect van zijn burens verloren hebben, maar – welnu, je zult zien of hij er uiteindelijk beter van werd.

De moeder van de hobbit in kwestie – wat een hobbit is? Ik neem

aan dat het tegenwoordig nodig is de hobbits te beschrijven, nu ze zeldzaam zijn geworden en bang van de Grote Lieden, zoals zij ons noemen. Het zijn (of waren) kleine lieden, ongeveer half zo groot als wij en kleiner dan de baardige dwergen. Hobbits hebben geen baarden. Er is weinig of niets magisch aan ze, behalve het gewone alledaagse dat hen helpt stilletjes en snel te verdwijnen, wanneer grote domme lieden, zoals jij en ik, langs komen klossen en een lawaai maken als olifanten dat zij op een kilometer afstand kunnen horen. Ze hebben de neiging tot dikbuikigheid; ze kleden zich in felle kleuren (voornamelijk groen en geel); dragen geen schoenen, omdat hun voeten van nature leerachtige zolen hebben en dik, warm bruin haar als dat op hun hoofden (dat krult); ze hebben lange, behendige bruine vingers, goedaardige gezichten en een diepe jeuïge lach (vooral na de warme maaltijd die zij zo mogelijk dagelijks twee keer tot zich nemen). Nu weet je voorlopig genoeg. Zoals ik al zei, de moeder van deze hobbit – van Bilbo Balings namelijk – was de beroemde Belladonna Toek, een van de drie opmerkelijke dochters van de Oude Toek, het hoofd van de hobbits die aan de overkant van Het Water woonden – de kleine rivier die langs de voet van De Heuvel stroomde. Er werd vaak (door andere families) beweerd dat een van de voorvaderen van de Toeken, langgeleden, een fee tot vrouw had genomen. Dat was natuurlijk belachelijk, maar het leed geen twijfel dat ze nog steeds iets hadden dat niet helemaal hobbitachtig was, en nu en dan trokken leden van de Toekstam eropuit om avonturen te beleven. Ze verdwenen dan stilletjes en de familie stopte het in de doofpot, maar het bleef een feit dat de Toeken niet zo achtenswaardig waren als de Balingsen, hoewel ze ongetwijfeld rijker waren.

Niet dat Belladonna Toek ooit avonturen beleefde, nadat ze mevrouw Bungo Balings was geworden. Bungo, dat was Bilbo's vader, bouwde het meest luxueuze hobbit-hol voor haar (en gedeeltelijk met haar geld) dat er onder De Heuvel of over De Heuvel of aan de andere kant van Het Water te vinden was, en daar bleven zij tot aan het einde van hun dagen. Maar het is mogelijk dat Bilbo, haar enige zoon, hoewel hij er net zo uitzag en zich net zo gedroeg als een tweede editie van zijn omvangrijke en welgedane vader, iets vreemds van de kant van de Toeken had meegekregen, iets dat alleen maar op een gelegenheid wachtte om zich te openbaren. Die gelegenheid deed zich pas voor, toen Bilbo Balings volwassen was, op vijftigjarige leeftijd of daaromtrent, en in het prachtige hobbit-hol woonde dat zijn vader had gebouwd en dat ik zojuist heb beschreven, tot hij er zich naar het scheen onwrikbaar had gevestigd.

Door een vreemd toeval kwam op een ochtend langgeleden – toen de wereld nog rustig was en er minder lawaai en meer groen was en de hobbits nog talrijk en welvarend waren, en Bilbo Balings na het ontbijt bij zijn deur een enorm lange, houten pijp stond te roken die bijna tot aan zijn wollige, netjes geborstelde tenen reikte – Gandalf voorbij. Gandalf! Als je maar een kwart zou hebben gehoord van wat ik over hem heb horen vertellen, en ik heb maar heel weinig van alles wat er te horen valt gehoord, zou je op allerlei vreemde verhalen zijn voorbereid. Waar hij ook ging, ontsproten de verhalen en avonturen op de vreemdste manier. Hij was in tijden en tijden niet die kant onder De Heuvel uit geweest, eigenlijk niet sinds zijn vriend de Oude Toek was gestorven, en de hobbits waren bijna vergeten hoe hij eruitzag. Hij was voor zijn eigen zaken weg geweest over De Heuvel en over Het Water sinds ze allemaal kleine hobbitjongens en hobbitmeisjes waren.

Het enige dat de nietsvermoedende Bilbo die morgen zag, was een kleine oude man met een staf. Hij droeg een hoge blauwe punt-hoed, een lange grijze mantel, een zilveren sjaal waar zijn lange witte baard tot onder zijn middel overheen hing, en enorme zwarte laarzen.

‘Goedemorgen!’ zei Bilbo en hij meende het. De zon scheen en het gras was heel groen. Maar Gandalf keek hem aan vanonder lange borstelige wenkbrauwen, die nog verder uitstaken dan de rand van zijn beschaduwende hoed.

‘Wat bedoel je?’ vroeg hij. ‘Wens je me goedemorgen of bedoel je dat het een goede morgen is, of ik dat wil of niet; of dat jij je goed voelt vanmorgen; of dat het een morgen is waarop je goed behoort te zijn?’

‘Dat allemaal tegelijkertijd,’ zei Bilbo. ‘En bovendien een bijzonder mooie morgen om buitenshuis een pijpje te roken. Als u een pijp bij u hebt, ga dan zitten en stop eens van mij! We hebben geen haast, we hebben de hele dag voor ons!’ Toen ging Bilbo op een stoel voor zijn deur zitten, sloeg zijn benen over elkaar en blies een prachtige rookkring die zonder te breken in de lucht opsteeg en over De Heuvel wegdreef.

‘Heel aardig!’ zei Gandalf. ‘Maar ik heb vanochtend geen tijd om rookkringen te blazen. Ik zoek iemand die wil deelnemen aan een avontuur dat ik aan het organiseren ben, maar het is bijzonder moeilijk om iemand te vinden.’

‘Dat zou ik denken – in deze streken! Wij zijn gewone, rustige lieden en voelen niets voor avonturen. Nare, verontrustende, ongemakkelijke dingen! Maken dat je te laat komt voor het eten! Ik be-

grijp niet wat men erin ziet,' zei onze meneer Balings, en hij stak een duim achter zijn bretels en blies een nog grotere rookkring. Toen haalde hij zijn ochtendpost tevoorschijn en begon te lezen en deed alsof hij verder geen notitie nam van de oude man. Hij was tot de slotsom gekomen dat deze niet van zijn slag was en wilde dat hij weg zou gaan. Maar de oude man maakte niet de minste aanstalten. Hij stond op zijn staf geleund de hobbit aan te kijken zonder iets te zeggen, totdat Bilbo zich slecht op zijn gemak en zelfs een beetje boos begon te voelen.

'Goedemorgen!' zei hij ten slotte. 'We willen hier niets met avonturen te maken hebben, dank u! U zou het eens aan de andere kant van De Heuvel of aan de overkant van Het Water kunnen proberen.' Daarmee wilde hij zeggen dat het gesprek ten einde was.

'Wat gebruikt u *Goedemorgen* voor een hoop dingen!' zei Gandalf. 'Nu bedoelt u dat u me kwijt wilt, en dat hij pas goed zal zijn als ik wegga?'

'Helemaal niet, helemaal niet, waarde heer! Laat me eens kijken, ik geloof niet dat ik weet wie u bent.'

'Ja, ja mijn waarde heer! – maar ik weet wel wie u bent, meneer Bilbo Balings. En u kent mijn naam, hoewel u niet meer weet dat die bij mij hoort. Ik ben Gandalf, en Gandalf wil zeggen ik! Te denken dat ik nog eens begoedemorgend zou worden door de zoon van Belladonna Toek, alsof ik met knopen langs de deur ga!'

'Gandalf! Gandalf! Lieve help! Toch niet de zwervende tovenaars die de Oude Toek een paar diamanten toverknopen gaf die zichzelf vastmaakten en pas losgingen als je zei dat ze dat moesten doen? Toch niet de man die zulke wonderbaarlijke verhalen op feestjes placht te vertellen over draken en aardmannetjes en reuzen en de redding van prinsessen en het onverwachte geluk van de zonen van weduwen? Niet de man die zulke buitengewoon voortreffelijke stukken vuurwerk placht te maken? Ik herinner me die nog! De Oude Toek had ze altijd op Midzomeravond. Schitterend! Ze schoten de lucht in als grote lelies en leeuwenbekken en goudenregen van vuur en bleven dan de hele avond in de schemering hangen!' Je zult al merken dat meneer Balings niet zo prozaïsch was als hij zelf dacht, en ook dat hij bijzonder veel van bloemen hield. 'Lieve hemel!' vervolgde hij. 'Toch niet de Gandalf door wie het kwam dat zoveel rustige jongens en meisjes er zomaar opuit trokken om wilde avonturen te beleven? Van het klimmen in bomen tot het bezoeken van elfen – of het varen met schepen – het varen naar andere kusten! Allemachies, het leven was toen heel inter – ik bedoel: u stuurde de dingen vroeger behoorlijk in de war in deze contreien. Neem

me niet kwalijk, maar ik had er geen idee van dat u nog steeds actief bent.'

'Wat zou ik anders zijn?' vroeg de grijsaard. 'Maar in ieder geval doet het mij deugd dat u zich nog iets van mij herinnert. In ieder geval schijnt u aangename herinneringen aan mijn vuurwerk te hebben, en dat is nogal hoopvol. Goed, ter wille van uw oude grootvader Toek en ter wille van de arme Belladonna zal ik u datgene geven waarom u hebt gevraagd.'

'Neem me niet kwalijk. Ik heb nergens om gevraagd!'

'Ja, dat hebt u wel! Twee keer nu. Mijn vergiffenis. Ik schenk u die. Feitelijk wil ik zelfs zo ver gaan om u op dit avontuur te sturen. Heel amusant voor mij, heel goed voor u – en ook profijtelijk, hoogstwaarschijnlijk, als u er ooit overheen komt.'

'Het spijt me! Ik heb geen zin in avonturen, dank u. Vandaag niet. Goeiemorgen! Maar kom alstublieft eens op de thee – wanneer u maar wilt! Waarom niet morgen? Kom morgen! Vaarwel!' Hierop draaide de hobbit zich om en snelde zijn ronde groene deur binnen en deed die zo vlug als hij durfde dicht om niet onbeleefd te schijnen. Toveraars zijn per slot van rekening tovenaars.

'Waarom heb ik hem in 's hemelsnaam op de thee gevraagd?' vroeg hij zich af toen hij de provisiekamer binnenging. Hij had nog maar kortgeleden ontbeten, maar hij vond dat een paar gebakjes en een dronk van het een of ander hem goed zouden doen na de schrik die hij had gehad.

Gandalf stond ondertussen nog steeds voor de deur en lachte lang, maar in zijn baard. Na een poosje stapte hij op en grifte met de scherpe punt van zijn staf een vreemd teken op de mooie, groene voordeur van de hobbit. Toen schreed hij weg, vrijwel op hetzelfde ogenblik dat Bilbo zijn tweede gebakje had verorberd en begon te vinden dat hij uitstekend aan avonturen was ontsnapt.

De volgende dag was hij Gandalf al bijna vergeten. Hij herinnerde zich de dingen niet erg goed, als hij ze niet op zijn Schrijftablet voor Afspraken noteerde: zoals *Gandalf Thee Woensdag*. Gisteren was hij te erg in de war geweest om zoiets te doen.

Vlak voor theetijd werd er enorm hard aan de voordeur gebeld, en toen schoot het hem ineens te binnen! Hij spurtte en zette het water op, pakte nog een kop en schotel en nog een paar taartjes en rende naar de deur.

Hij was net van plan om 'het spijt me dat ik u heb laten wachten' te zeggen, toen hij zag dat het Gandalf helemaal niet was. Het was een dwerg met een blauwe baard die in een gouden gordel was gestopt, en heel heldere ogen onder zijn donkergroene kap. Zodra de deur

openging, stapte hij naar binnen, alsof hij werd verwacht. Hij hing zijn mantel met capuchon aan de dichtstbijzijnde knop en zei: 'Dwalin, uw dienaar,' terwijl hij een lichte buiging maakte. 'Bilbo Balings, tot uw dienst,' zei de hobbit, te verbaasd om op dit ogenblik vragen te stellen. Toen de stilte die erop volgde pijnlijk was geworden, voegde hij eraan toe: 'Ik stond net op het punt om thee te gaan drinken; wilt u mij alstublieft gezelschap houden?' Wat stijfjes misschien, maar hij bedoelde het vriendelijk. En wat zou jij doen als er een ongenode dwerg kwam en zijn spullen in de hal ophing zonder een woord van uitleg?

Ze hadden nog niet lang aan tafel gezeten, ja eigenlijk waren ze nauwelijks aan hun derde gebakje bezig, toen er opnieuw en nog harder werd gebeld.

'Excuseer me,' zei de hobbit en hij ging naar de deur.

'Dus daar ben je dan eindelijk!' had hij deze keer tegen Gandalf willen zeggen. Maar het was Gandalf niet. In plaats daarvan stond er een heel oud uitziende dwerg op de stoep met een witte baard en een scharlaken kap, en ook hij wipte naar binnen zodra de deur open was, net alsof hij was uitgenodigd.

'Ik zie dat er al iemand is,' zei hij, toen hij Dwalins groene kap zag hangen. Hij hing zijn rode ernaast en zei: 'Balin, uw dienaar!' met de hand op de borst.

'Dank u!' zei Bilbo met stokkende adem. Het was niet correct om te zeggen, maar het *ik zie dat er al iemand is* had hem erg in de war gemaakt. Hij hield van bezoekers, maar hij vond het prettig om ze te kennen voor ze arriveerden, en hij nodigde ze liever zelf uit. De afschuwelijke gedachte kwam bij hem op dat er wel eens niet genoeg gebakjes zouden kunnen zijn, en dan zou hij – als gastheer: hij kende zijn plicht en nam die in acht, hoe pijnlijk het ook was – misschien zonder moeten doen.

'Kom binnen en drink een kop thee!' bracht hij er met moeite uit, na een diepe zucht.

'Ik voel meer voor een biertje als het u hetzelfde is, waarde heer,' zei Balin met de witte baard. 'Maar ik wil graag wat gebak – kruidkoek als u dat hebt.'

'Volop!' hoorde Bilbo zichzelf tot zijn verbazing zeggen; en hij merkte ook dat hij naar de kelder snelde om een bierkroes te vullen en toen naar de provisiekamer om twee prachtige ronde kruidkoeken te halen, die hij die middag had gebakken als toetjes na het avondmaal.

Toen hij terugkwam, zaten Balin en Dwalin als oude vrienden aan tafel te praten (feitelijk waren zij broers). Bilbo zette het bier en de

koeken met een smak voor hen neer toen er weer hard werd gebeld, en toen nog eens.

Deze keer is het vast en zeker Gandalf, dacht hij toen hij amechtig door de gang holde. Maar dat was niet zo. Het waren nog twee dwergen, beiden met blauwe kappen, zilveren gordels en gele baarden; en ze droegen allebei een zak met gereedschappen en een schop. Ze wipten naar binnen, zodra de deur zich opende – Bilbo verbaasde zich nauwelijks nog.

‘Wat kan ik voor jullie doen, beste dwergen?’ vroeg hij.

‘Kíli, uw dienaar!’ zei de een. ‘En Fíli,’ voegde de ander eraan toe en beiden namen met een zwaai hun blauwe kappen af en maakten een buiging.

‘Uw dienaar en die van uw familie!’ antwoordde Bilbo, die deze keer zijn manieren niet vergat.

‘Dwalin en Balin zijn er al, zie ik,’ zei Kíli. ‘Laten we ons bij de menigte voegen!’

Menigte, dacht meneer Balings. Dat bevalt me helemaal niet. Ik moet werkelijk even gaan zitten om weer tot mijn positieven te komen, en wat drinken. Hij had net een slokje genomen – in de hoek, terwijl de vier dwergen om de tafel zaten en over mijnen, goud en moeilijkheden met de aardmannen spraken en de verwoestingen door draken en een heleboel andere dingen waar hij niets van begreep, en ook niet wilde begrijpen, omdat ze te avontuurlijk klonken – toen *tingelingeling*, zijn bel opnieuw klonk, alsof een of andere ondeugende, kleine hobbitjongen probeerde de knop eraf te trekken.

‘Iemand aan de deur!’ zei hij, met knipperende ogen.

‘Vier, zou ik zeggen, zo te horen,’ zei Fíli. ‘Bovendien hebben we ze in de verte achter ons aan zien komen.’

De arme kleine hobbit ging in de hal zitten en legde zijn hoofd in zijn handen en vroeg zich af wat er was gebeurd, en wat er te gebeuren stond, en of ze allemaal zouden blijven eten. Toen klonk de bel luider dan ooit, en hij moest naar de deur rennen. Het waren er helemaal geen vier, het waren er VIJF. Er was nog een dwerg bijgekomen, terwijl hij in de hal had zitten nadenken. Hij had de deurknop nog niet omgedraaid of ze waren allemaal binnen en bogen en zeiden één voor één ‘uw dienaar’. Dori, Nori, Ori, Oín en Glóin waren hun namen; en weldra hingen er twee purperen kappen, een grijze kap, een bruine kap en een witte kap aan de kapstok en marcheerden ze weg met hun brede handen in hun gouden en zilveren gordels gestoken om zich bij de anderen te voegen. Het was al bijna een menigte geworden. Sommigen vroegen om bier en anderen om

port en één om koffie, en allemaal vroegen ze om gebak; en zo had de hobbit het een tijdlang erg druk.

Er was net een grote kan koffie op het vuur gezet, de kruidkoeken waren op, en de dwergen begonnen net aan een schaal beboterde theebroodjes, toen er een luide klop klonk. Geen gebel, maar een hard gerikketik op de mooie groene deur van de hobbit. Iemand bonsde erop met een stok!

Bilbo liep hard de gang door, erg boos en helemaal in de war en ontsteld – dit was de vervelendste woensdag die hij ooit had meegeemaakt. Hij trok de deur met een ruk open en ze kwamen allemaal naar binnen getuimeld, over elkaar heen. Nog meer dwergen, nog vier meer! En daarachter stond Gandalf, die op zijn staf leunde en lachte. Hij had een behoorlijke deuk in de mooie deur gemaakt: hij had ook, tussen twee haakjes, het geheime teken eruit geslagen dat hij er de vorige ochtend op had gezet.

‘Voorzichtig! Voorzichtig!’ zei hij. ‘Het is niets voor jou, Bilbo, om vrienden op de mat te laten wachten en dan de deur als een propenschietter open te doen! Laat mij je Bifur, Bofur, Bombur, maar vooral Thorin voorstellen!’

‘Uw dienaar,’ zeiden Bifur, Bofur en Bombur die op een rijtje stonden. Toen hingen zij twee gele kappen en een lichtgroene op; en ook een hemelsblauwe met een lange zilveren kwast. Deze laatste was van Thorin, een enorm belangrijke dwerg, eigenlijk niemand minder dan de grote Thorin Eikenschild in hoogsteigen persoon, die het helemaal niet prettig vond dat hij op Bilbo’s mat was gevallen met Bifur, Bofur en Bombur boven op hem. In de eerste plaats was Bombur geweldig dik en zwaar. Thorin deed werkelijk erg uit de hoogte, en zei niets over *uw dienaar*; maar de arme meneer Balings zei zo vaak dat het hem speet, dat hij ten slotte ‘o het was niets,’ bromde en niet langer dreigend keek.

‘Nu zijn we er allemaal!’ zei Gandalf, toen hij naar de dertien kappen op een rij keek – de beste afneembare feestkappen – en naar zijn eigen hoed, die aan de haken hingen. ‘Een echt vrolijke bijeenkomst! Ik hoop dat er voor de laatkomers nog wat te eten en te drinken over is! Wat zeg je? Thee! Nee, dank je! Ik lust wel wat rode wijn.’

‘En ik ook,’ zei Thorin.

‘En frambozenjam en appeltaart,’ zei Bifur.

‘En vruchtenpasteitjes en kaas,’ zei Bofur.

‘En varkenspastei en sla,’ zei Bombur.

‘En nog meer gebak – en bier – en koffie, als je ’t niet erg vindt,’ riepen de andere dwergen door de deur.

‘Zet een paar eieren op, beste kerel!’ riep Gandalf hem na, toen de hobbit naar de provisiekamers strompelde. ‘En breng ook de koude kip en tomaten maar mee!’

Hij schijnt evenveel van de inhoud van mijn provisiekamers af te weten als ikzelf! dacht meneer Balings, die zich wat je noemt van zijn stuk gebracht voelde en zich begon af te vragen of er niet een naar avontuur regelrecht zijn huis was binnengemarcheerd. Tegen de tijd dat hij alle flessen en schotels en messen en vorken en glazen en borden en lepels en spullen op grote dienbladen had gestapeld, begon hij erg warm en rood en boos te worden.

‘Die verdraaide, blikskaterse dwergen nog aan toe!’ zei hij hardop. ‘Waarom komen ze niet een handje helpen?’ En zie! daar stonden Balin en Dwalin in de keukendeur en Fili en Kili erachter en voor hij *mes* kon zeggen, hadden ze in een oogwenk de dienbladen en een stel bijzettafeltjes naar de zitkamer gebracht en alles keurig netjes opgesteld.

Gandalf zat aan het hoofd van het gezelschap met de dertien dwergen in het rond; en Bilbo zat op een krukje bij het vuur op een koekje te knabbelen (hij had helemaal geen trek meer) en probeerde te kijken, alsof dit alles doodgewoon was en helemaal geen avontuur. De dwergen aten en aten en praatten en praatten en de tijd vorderde. Eindelijk schoven zij hun stoelen achteruit, en Bilbo maakte aanstalten om de borden en glazen af te ruimen. ‘Ik neem aan dat jullie allemaal blijven voor het avondeten?’ zei hij zo beleefd en ongedwongen mogelijk.

‘Maar natuurlijk!’ zei Thorin. ‘En daarna ook. Het zal heel laat worden voor we de zaken hebben afgehandeld en eerst moeten we nog wat muziek maken. Maar nu opruimen!’

Daarop sprongen de twaalf dwergen op – maar niet Thorin, want hij was te belangrijk en bleef met Gandalf zitten praten – en zetten alles op hoge stapels. En weg waren ze, zonder op dienbladen te wachten, met torens borden balancerend, elk met een fles erbovenop, met één hand, terwijl de hobbit achter hen aan rende, bijna piepend van angst: ‘Wees alsjeblieft voorzichtig!’ en ‘Alsjeblieft, doe geen moeite! Ik kan het best alleen af.’ De dwergen begonnen echter alleen maar te zingen:

*Schilfer de glazen en borden maar!
Maak vorken krom en messen bot!
Dat vindt Bilbo Balings naar!
Smijt de flessen gerust kapot!*

*Snij in het laken, trap in het vet!
Schenk de melk op de keukenmat!
Gooi de botten maar op het bed!
Spat de deuren met wijn maar nat!*

*Gooi de vaat in een kokende teil.
Stamp dan het zaakje, hard en lang;
En als je daarmee klaar bent, keil
Wat nog heel is door de gang!*

*Daaraan heeft Bilbo Balings 't land!
Dus behandel de vaat met zachte hand.*

Natuurlijk deden ze geen van deze afschuwelijke dingen, en alles werd afgewassen en bliksemsnel veilig opgeborgen terwijl de hobbit midden in de keuken ronddrentelde en probeerde te zien wat ze uitvoerden. Toen gingen zij terug en zagen dat Thorin met zijn voeten op het haardrekje een pijp zat te roken. Hij blies enorme rookkringen en ze gingen precies daarheen waar hij dat wilde – de schoorsteen in, of achter de klok op de schoorsteenmantel, of onder de tafel of in kringen om het plafond heen, maar waar ze ook heen gingen, ze waren niet vlug genoeg om aan Gandalf te ontsnappen. Pop! Hij blies een kleinere rookkring uit zijn korte, stenen pijp dwars door die van Thorin heen. En dan werd Gandalfs rookkring groen en keerde terug en bleef boven het hoofd van de tovenaars zweven. Er hing al een hele wolk om hem heen, en in het flauwe licht gaf het hem een vreemde, toverachtige aanblik. Bilbo stond stil te kijken – hij was dol op rookkringen – en bloosde, toen hij bedacht hoe trots hij de vorige ochtend was geweest op de rookkringen die hij op de wind over De Heuvel heen had gezonden.

‘En nu wat muziek!’ zei Thorin. ‘Haal de instrumenten tevoorschijn!’

Kíli en Fíli renden naar hun tassen en brachten kleine violen mee terug; Dori, Nori en Ori haalden ergens vanuit hun jassen fluiten tevoorschijn; Bombur bracht een trommel mee uit de hal; Bifur en Bofur gingen ook weg en kwamen terug met klarinetten die ze tussen de wandelstokken hadden gezet. Dwalin en Balin zeiden: ‘Excuseer me, ik heb de mijne in het portiek laten staan!’ ‘Breng de mijne ook mee!’ zei Thorin. Ze kwamen terug met vedels die even groot waren als zijzelf en met Thorins harp die in een groene doek was gewikkeld. Het was een prachtige gouden harp en toen Thorin

hem aansloeg, begon ineens de muziek, zo onverwacht en lieflijk dat Bilbo al het andere vergat, en door de muziek werd meegevoerd naar donkere landen onder vreemde manen, ver over Het Water en heel ver van zijn hobbithol onder De Heuvel.

De duisternis viel in de kamer door het kleine raam dat op de helling van De Heuvel uitkeek; de vlammen van het vuur flakkerden – het was april – en nog steeds speelden zij, terwijl de schaduw van Gandalfs baard tegen de muur heen en weer bewoog.

De hele kamer was in duisternis gehuld en het vuur doofde en de schaduwen waren verdwenen, maar nog altijd speelden zij verder. En plotseling begonnen zij één voor één te zingen terwijl zij speelden, het keelachtige gezang van dwergen in de diepten van hun eeuwenoude woonplaatsen; en dit is een fragment van het lied, voor zover het zonder hun muziek op hun lied kan lijken:

*Ver over nevelbergen koud
Naar kerkers diep en grotten oud,
Moeten wij gaan eer dag breekt aan
Op zoek naar het betoverd goud.*

*Menige spreuk met toverkracht
Onder rink'lende hamerslag,
Werd daar gewrocht in diepe krocht
Onder de berg, waar 't duister wacht.*

*Voor vroegere vorst en elfenheer
Smeedden zij daar van goud weleer
Glanzende schat, lichtend gevat
In pronkjuweel op zwaard en speer.*

*Aan zilveren ketens regen zij
De sterrenbloei; aan kronenrij
Het drakenvuur; in garnituur
Werd licht van maan en zon getwijnd.*

*Ver over nevelbergen koud
Naar kerkers diep en grotten oud,
Moeten wij gaan eer dag breekt aan,
Opeisen 't lang-vergeten goud.*

*Bekers smeedden zij voor zichzelf,
Harpen van goud, waar geen mens delft*

*In hun gebied, en menig lied
Klonk, ongehoord door mens en elf.*

*De sparren brulden bergenhoog
Terwijl de storm de nacht bevloog.
Het vuur was rood, werd angstig groot
Tot boom als fakkel vlammen spoog.*

*Toen luidden klokken overal,
Mensen verbleekten in het dal:
De drakengram, feller dan vlam,
Sloopte hun torens, huizen, al...*

*De berg rookte in het licht der maan
Ondergang staarde dwergen aan,
Ze ontvluchtten grot naar 't stervenslot
Onder zijn poten, onder maan.*

*Ver over nevelbergen koud
Naar kerkers diep en grotten oud,
Moeten wij gaan eer dag breekt aan
Om te herwinnen harpe' en goud!*

Terwijl zij zongen voelde de hobbit de liefde voor mooie dingen die door handen, kundigheid en toverkracht waren gemaakt door zich heen stromen: een felle, jaloerse liefde, het verlangen van de dwergenharten. Toen werd er iets Toekachtigs in hem wakker en hij wilde de grote bergen gaan zien, en de pijnbomen en de watervallen horen, en de grotten onderzoeken en een zwaard dragen in plaats van een wandelstok. Hij keek uit het raam. De sterren straalden aan een donkere hemel boven de bomen. Hij dacht aan de juwelen van de dwergen die in donkere grotten schitterden. Plotseling sprong in het bos achter Het Water een vlam omhoog – waarschijnlijk iemand die een houtvuur ontstak – en hij moest aan plunderende draken denken die zich op zijn rustige Heuvel vestigden en alles in vlammen deden opgaan. Hij huiverde; en heel vlug werd hij weer gewoon meneer Balings van Balingshoek, Onderheuvel.

Hij stond bevend op. Hij voelde er weinig voor de lamp te gaan halen, maar veel meer om te doen alsof, en zich achter de biervaten in de kelder te verschuilen en niet tevoorschijn te komen voordat alle dwergen zouden zijn vertrokken. Plotseling kwam hij tot de ont-

dekking dat de muziek en het gezang waren verstomd en dat ze hem allemaal met glinsterende ogen in het donker zaten aan te kijken.

‘Waar ga je heen?’ vroeg Thorin op een toon die erop scheen te wijzen dat hij de wankelmoedige gevoelens van de hobbit doorzag.

‘Wat zouden jullie zeggen van wat licht?’ vroeg Bilbo verontschuldigd.

‘Wij houden van het donker,’ zeiden alle dwergen. ‘Donker voor duistere zaken! Het duurt nog vele uren voor het licht wordt.’

‘Natuurlijk!’ zei Bilbo en hij ging vlug zitten. Maar hij miste het krukje en kwam op het haardhekje terecht, waarbij de pook en de schop kletterend omvielen.

‘Ssst,’ zei Gandalf. ‘Laat Thorin spreken.’ En Thorin begon als volgt:

‘Gandalf, dwergen en meneer Balings! Wij zijn hier bijeengekomen in het huis van onze vriend en medesamenzweerder, deze voortreffelijke en stoutmoedige hobbit – moge het haar op zijn tenen nooit uitvallen! en alle lof voor zijn wijn en bier!’ Hij zweeg even om adem te halen en de hobbit gelegenheid te geven een beleefde opmerking te plaatsen, maar de complimenten waren helemaal niet besteed aan de arme Bilbo Balings, die zijn mond bewoog om te protesteren tegen het feit dat hij *stoutmoedig* en, wat nog erger was, *medesamenzweerder* werd genoemd, hoewel hij geen geluid kon uitbrengen, zozeer was hij van streek. Daarom vervolgde Thorin: ‘Wij zijn hier samengekomen om onze plannen te bespreken, onze mogelijkheden, middelen, gedragslijn en listen. Wij zullen spoedig, voor de dag aanbreekt, onze lange reis aanvaarden, een reis waarvan sommigen van ons, of misschien wij allen wel (behalve onze vriend en raadsman, de vindingrijke tovenaars Gandalf) misschien nooit zullen terugkeren. Het is een plechtig ogenblik. Ons doel is, neem ik aan, ons allen welbekend. Voor de achtenswaardige heer Balings en misschien ook voor enkelen van de jongere dwergen (ik denk dat ik hier met recht bijvoorbeeld de namen van Fili en Kili mag noemen) vereist de situatie, zoals die op het ogenblik is, wellicht een korte uitleg.’

Dit was Thorins manier van spreken. Hij was een belangrijke dwerg. Wanneer het hem vergund was geweest, zou hij waarschijnlijk op deze manier zijn doorgegaan tot hij buiten adem was, zonder iemand iets te vertellen dat al niet bekend was. Maar hij werd op lompe wijze in de rede gevallen. De arme Bilbo kon het niet langer aanhoren. Bij het *misschien nooit zullen terugkeren* voelde hij een gil in zijn binnenste opkomen, en al gauw barstte deze los als de

fluit van een locomotief die een tunnel uit komt. Alle dwergen sprongen overeind en stootten de tafel omver. Gandalf ontstak een blauw licht aan het uiteinde van zijn toverstaf en in de vuurwerkachtige gloed kon men de arme, kleine hobbit op het haardkleedje zien hurken en trillen als een smeltende gelatinepudding. Toen viel hij plat op de grond en gilde 'door de bliksem getroffen, door de bliksem getroffen!' telkens en telkens weer; en meer viel er een tijdlang niet uit hem te krijgen. Daarom pakten zij hem op en legden hem een eindje verder op de divan in de zitkamer met een drankje naast hem, en zetten zij zich weer aan hun duistere zaken.

'Een licht ontvlambaar manneke,' zei Gandalf toen ze weer gingen zitten. 'Krijgt vreemdgekke toevallen, maar hij is een van de besten, een van de besten – even woest als een draak die in het nauw zit.'

Als je ooit een draak in het nauw hebt zien zitten, zul je beseffen dat dit alleen maar een dichterlijke overdrijving was die op elke hobbit van toepassing was, zelfs op de overgrootoom van de Oude Toek, Bullebas, die zo enorm was (voor een hobbit) dat hij een paard kon berijden. Hij viel de gelederen van de aardmannen van de Gramberg aan in de Slag van de Groene Velden, en sloeg het hoofd van hun koning Golfimbul er finaal af met een houten knuppel. Het vloog honderd meter door de lucht en rolde een konijnenhol in, en op die manier werd de slag gewonnen en tegelijkertijd het golfspel uitgevonden.

Maar ondertussen begon Bullebas' zachtmoediger nazaat in de salon bij te komen. Na een tijdje en een dronk sloop hij zenuwachtig naar de deur van de zitkamer. Toen hoorde hij Gloïn het volgende zeggen: 'Ahum!' (of een andere grom van dien aard). 'Vind je dat hij ermee door kan? Het is allemaal goed en wel dat Gandalf zegt dat die hobbit woest is, maar één zo'n gil in een ogenblik van opwinding zou voldoende zijn om de draak en zijn hele familie wakker te maken, en ons allemaal om zeep te brengen. Ik vind dat het meer op angst dan opwinding leek! Om je de waarheid te zeggen, als dat teken niet op de deur had gestaan, zou ik er zeker van zijn geweest dat we bij het verkeerde huis waren. Zodra ik het kereltje, zoals hij daar op de mat stond te huppelen en te puffen, in de kijker kreeg, twijfelde ik. Hij lijkt meer op een kruidenier dan op een inbreker!'

Toen draaide meneer Balings de kruk om en ging naar binnen. De Toek in hem had gewonnen. Hij kreeg plotseling het gevoel dat hij het zonder bed en ontbijt zou willen stellen om maar voor woest te worden versleten. En wat het *kereltje dat op de mat stond te huppelen* betrof, het maakte hem bijna echt woest. Menigmaal daarna be-